

רנה הברון
הנגב
והצי"הא"י סיני

בהתאם לתכנית הלימודים החדשה
של משרד החנוך והתרבות

עם עובד

Rina Havron
The Negev and the Sinai Peninsula

שרטוט המפות והתרשימים : עודדה בן-יהודה שגיא

ערכון : פטר גרוסמן

מהדורה ראשונה 1975
מהדורה חדשה מורחבת ומעודכנת 1983
הדפסה עשירית

Georg-Eckert-Institut
für internationale
Schulbuchforschung
Braunschweig
Schulbuchbibliothek

91/4180

עיצוב העטיפה : מרים כהן

לספר זה מתלווה מדריך למורה

©

הוצאת ספרים עם עובד בע"מ תל-אביב
נסדר : ס.טי.איי. תרגומי-מדע בינלאומיים בע"מ ירושלים-תל-אביב
נדפס בתשמ"ה במפעלי דפוס כתר בע"מ ירושלים
Am Oved Publishers Ltd Tel Aviv 1985
Printed in Israel

16
G-5 (1,85)

תוכן העניינים

	11	הקדמה
חלק ראשון:		קיום המאפיינים את הנגב וחצי־האי סיני ומיחדים אותם מיתר אזורי הארץ 15
פרק א		חבל־ארץ צחיח ואנשים בו מעט 16 מה מאפיין את הנגב וחצי־האי סיני? 16 מהי צפיפות האוכלוסיה בנגב וחצי־האי סיני? 23
פרק ב		מבנה הנגב וחצי־האי סיני 27 סלעי משקע 33 סלעי יסוד 33 מערכת הנחלים 35
פרק ג		המכתשים, מחצבים וקרקעות 45 הקרקעות 52
פרק ד		צמחים ובעלי־חיים במדבר 57 האם יש צמחים במדבר? 57 אילו בעלי־חיים חיים במדבר? כיצד התאימו עצמם לתנאים המכבידים השוררים בו? 62
פרק ה		יושבי המדבר – הבידואים 70 כיצד מוצאים הבידואים את מחיתם במדבר? 70 הבידואים כיום 75
חלק שני:		ישובי הנגב וחצי־האי סיני ומקורות הקיום שלהם 81
פרק ו		עתידו הכלכלי של הנגב – מטרות וסיכויים 82 מחצבים 85 חקלאות 87 יישובי רמת־הנגב 93 תיירות ונופש 94 האדם במדבר 96
פרק ז		באר־שבע וסביבתה 102
פרק ח		החקלאות בעמק באר־שבע 114

אילת - שער למזרח	121	פרק ט
האוכלוסיה	127	
יִם־הַמֶּלַח - אוצר טבע נדיר	136	פרק י
ערים קדומות בנגב - סיפור על פריחה במדבר	150	פרק יא
עברת	152	
חות עברת	160	
חבל־ארץ של מעבר תמורות ומאבקים	167	פרק יב
האוכלוסיה באיזור־מעבר	169	
תושבים והתישבות -		
מציאות וחזון	170	
נאת־המדבר של קדש־ברנע ונסיון ישוב		
הבידואים	170	
חזון ההתישבות בחצי־האי סיני	172	
חווה השלום עם מצרים - תמורות ותקוות	178	פרק יג
סיני בין השנים 1967-1982	179	
הפינוי	181	
חבל שלום	183	
הביצוע	184	
הנגב - 1982 - ראשיתה של תקופה חדשה	184	
מבט מחודש על הנגב	184	
הנגב - תחזית	187	
הנגב על פרשת דרכים	188	
אחרית דבר	189	
רשימה ביבליוגרפית	191	

רשימת מפות ותרשימים

- 12 מפת תחום הנגב וחצי-האי סיני
- 13 מפת המבנה – לפי אטלס ישראל
- מפת הגשמים א' – לפי נתוני המחלקה לפדולוגיה, האוניברסיטה
העברית ירושלים
- 17 דיאגרמה – כמויות גשמים (כמ"מ) בציון שנות המינימום והמקסימום
- 18 מפת הגשמים ב' – לפי ד"ר ה. וד"ר א. בויקו
- 19 מפת החלוקה לאזורים – לפי אטלס ישראל
- 29 תרשים חתך אורך סיני – לפי יעקב בן-תור ומשה אייל
- 32 מפת מיקום החתך
- 32 מפת הנחלים – לפי אטלס ישראל
- 39 תרשים סלעי משקע אפקיים ומקומטים
- 46 תרשים שלבים בהיוצרות מכתש – לפי יוסף ברטוב
- 47 מפת המחצבים – לפי יוסי מרט
- 50 תרשים מניפת סחף – לפי דב ניר ומנשה הראל
- 53 תרשים מערכת שרשי הרוותם – מתוך "הנגב אתגר", מ.בן-ארי,
ל. שנון וא. תדמור
- 62 מפת מבחר בעלי-חיים מדבריים – בהנחיית עזריה אלון
- 64 מפת ישובי הבידואיים
- 78 מפת דרכים – לפי מפות מחלקת המדידות
- 83 דיאגרמה – תנודות במחירי הנחושת – לפי נתונים של המכון
הגיאולוגי, ירושלים
- 84 מפת ישובי הערבה – לפי מפת מחלקת המדידות
- 88 מפת מצפה רמון
- 92 מפת אוור באר-שבע והסביבה – לפי מפת מחלקת המדידות
- 102 מפת מתאר באר-שבע – שרטטה שלומית גובזמן
- 108 מפת תפרוסת מפעלי תעשיה
- 113 דיאגרמה – תנועת המטענים בשלושת נמלי הארץ
- 123 מפה תפקודית – אילת – שרטטה שלומית גובזמן
- 128 דיאגרמה – אוכלוסית אילת
- 129 מפת מבצע "עובדה" – לפי א. תלמי
- 131 מפת יס-המלח והסביבה – לפי מפת מרכז ההסברה
- 137

142	דיאגרמה – מפעלי ים־המלח – 25 שנות יצור
149-148	תעלת הימים – דו"ח ארקין, המכון הגיאולוגי
150	מפת ערי הנגב הקדומות – לפי אטלס כרטא לתולדות ארץ־ישראל
168	מפת הגבול התורכי־מצרי 1892-1906 – לפי האנציקלופדיה העברית
182	מפת אזורים צבאיים בסיני
186	מפת שטחי אמונים ושמורות טבע

רשימת התצלומים

- 21 אלה אטלנטית בנגב (צילום עזי פז)
22 נאת מדבר (צילום לשכת העתונות)
30 תצלום־אוויר החוליות במישור החוף (צילום לשכת העתונות)
31 הרי דרום סיני (צילום לשכת העתונות)
34 עין עברת (צילום לשכת העתונות)
36 חדרות של סלעים בהר (צילום לשכת העתונות)
36 נוף אפייני לחלקו הצפוני של חצי־האי סיני (צילום לשכת העתונות)
37 נוף אפייני לדרום חצי־האי סיני (צילום לשכת העתונות)
41 "הי דרומה לאילת" (צילום לשכת העתונות)
44 תצלום־אוויר המכתש הגדול (צילום פנטומפ)
49 מכתש רמון (צילום לשכת העתונות)
51 מקדש סרכיט אל־חאדם
54 גן הירק בנביעות, לחוף מפרץ אילת (צילום לשכת העתונות)
58 מראה ממרומי תל־עברת (צילום לשכת העתונות)
59 איריס הנגב (צילום עזי פז)
60 שיח רותם בפריחה (צילום עזי פז)
61 שושנת יריחו (מתוך "הנגב אתגר" – ג. אבן־ארי, ל. שנון, נ. תרמור)
63 יעלים במדבר (צילום לשכת העתונות)
65 הירבוע הגדול (צילום האוניברסיטה העברית)
66 גמל (צילום לשכת העתונות)
71 "יושב אהל ומקנה" (צילום לשכת העתונות)
72 דקלים (צילום לשכת העתונות)
72 רועות בידואיות בצפון סיני (צילום לשכת העתונות)
76 התנחלות הבידואים (צילום לשכת העתונות)
77 תל־שבוע, בתים וגינה מושקית (צילום ארכיון קה"ק)
85 מפעל הנחושת בתמנע (צילום לשכת העתונות)
86 מפעל הפוספטים בנחל צין (צילום לשכת העתונות)
89 קבוץ יהל בראשיתו (צילום זאב רדובן)
90 יטבתה 1956 (צילום לשכת העתונות)
90 יטבתה 1973 (צילום פנטומפ)
94 אולם בספריה של מדרשת שדה־הבוקר (צילום לשכת העתונות)

95	סנטה קתרינה (צילום לשכת העתונות)
96	אי "האלמוגים" (צילום לשכת העתונות)
103	מראה כללי של באר־שבע (צילום לשכת העתונות)
105	החפירות בתל באר־שבע (צילום לשכת העתונות)
106	בית־החולים המרכזי לנגב בבאר־שבע (צילום לשכת העתונות)
107	בנין הספרייה באוניברסיטת בן־גוריון בבאר־שבע (צילום לשכת העתונות)
115	תצלום־אוויר עמק באר־שבע ב־1945
119	תצלום־אוויר נבטים (צילום פנטומפ)
122	נמל אילת (צילום לשכת העתונות)
126	אילת – מראה כללי (צילום לשכת העתונות)
127	בתי־מלון בחוף אילת (צילום לשכת העתונות)
130	המצפה התתימי באילת (צילום לשכת העתונות)
	הנפת דגל ישראל ("דגל הריון") באום־רשרש, י"א באדר, תש"ט (צילום זאב רדובן)
132	
138	יסימהלח מגובה 900 ק"מ (צילום סוכנות החלל האמריקנית)
141	בריכת אידוי בדרום יסימהלח (צילום לשכת העתונות)
143	מפעלי יסימהלח (צילום לשכת העתונות)
144	מלון עין־בוקק לחוף יסימהלח (צילום לשכת העתונות)
151	תצלום־אוויר עברת (צילום לשכת העתונות)
153	הארמון הנבטי בממשיית (צילום לשכת העתונות)
153	מערת מגורים במדרון העיר עברת (צילום לשכת העתונות)
154	קערה נבטית מעוטרת בדגמים צמחיים (צילום אגף העתיקות)
157	אחת מתעלות המים בשבטה (צילום לשכת העתונות)
162	בריקת לחות הקרקע במטע בחות עברת (צילום האוניברסיטה העברית)
164	עצי שקד בחות עברת (צילום האוניברסיטה העברית)
171	נאת קדש־ברנע (צילום עזי פז)
173	נחל אל־עריש (צילום סוכנות החלל האמריקנית)
175	חלקו הצפוני של נחל אל־עריש (צילום פנטומפ)